Sfânta Liturghie a Sfântului Dionisie [Areopagitul], episcopul Atenei. Liturghia secolului 1 al Bisericii

Liturghia Sfântului Dionisie [Areopagitul],

episcopul Atenei[1]

1. *Prima rugăciune înainte de binecuvântarea păcii*

Preotul: Doamne Dumnezeule, Cel care eşti simplu şi nu compus, şi Care eşti neajuns în fiinţa Ta cea preaînaltă; Dumnezeule, Tată, al Cărui nume poartă toată paternitatea, care este în cer şi pe pământ; Începătorule al dumnezeirii [*Principium divinitatis*], Cel care fiinţa dumnezeiască ţi-o împărtăşeşti şi Care desăvârşeşti pe cei care se desăvârşesc; Binele cel mai presus de orice bine şi Frumuseţea cea mai presus de orice frumuseţe; împacă-ne, [dă-ne] linişte, pace, unindu-ne într-o singură inimă şi o singură minte.

Uneşte-le pe cele despărţite, pentru ca să se întoarcă de la cele rele şi dă-le să aibă aceeaşi iubire, pentru ca şi aceştia să dobândească asemănarea cu fiinţa Ta cea prea înaltă.

Şi astfel, Tu, Cel care eşti Unul mai presus de toate, fă-ne pe noi una, prin binele care uneşte minţile noastre, ca să fim uniţi şi să nu aflăm că suntem despărţiţi înaintea Ta, în vremea aceasta, a aducerii tainice.

Şi aceasta, pentru ca noi înşine, şi unii pe alţii, prin îmbrăţişarea dragostei [*per amplexus charitatis*] şi [prin] unirea iubirii [*nexus dilectionis*], să fim una în mod duhovniceşte, prin pacea aceasta a Ta, care ne odihneşte pe toţi, prin harul şi milostivirea şi iubirea de oameni aduse oamenilor prin Unul Născut Fiul Tău, şi împreună cu Preasfântul Tău Duh, prin Care şi cu Care Ţi se cuvine slava, cinstea şi stăpânirea.

Poporul: Amin.

Preotul: Pace [tuturor]![2]

Poporul: Şi cu duhul tău![3]

Diaconul: Daţi-vă pace unul altuia![4]

Poporul: Fiecare [dintre noi].

Diaconul: [Să lăsăm toate] în urmă!

Poporul: Suntem înaintea Ta, Doamne!

Preotul: Dătătorule al sfinţeniei şi Dăruitorule a tot binele, Doamne, Care eşti sfinţenia a toată făptura raţională, sfinţeşte-ne pe noi! Sfinţeşte-ne, prin Duhul Tău cel Sfânt, pe noi, slujitorii Tăi [*servos Tuos*], care ne plecăm înaintea Ta!

Eliberează-ne pe noi de robiile pătimaşe ale păcatelor, de invidie, de minciună, de înşelătorie, de ură, de duşmănii şi de cei prin care acestea se lucrează, pentru ca să ne învrednicim ca să săvârşim această sfântă slujbă [*sancte ministerium*] a Sfintelor şi făcătoarelor de viaţă Taine [*Sacramentorum vivifactium*], prin Marele Arhiereu ceresc, Iisus Hristos, Unul Născut Fiul Tău, prin Care şi cu Care Ţi se cuvine slava şi cinstea.

Poporul: Amin.

Preotul: Existenţă mai presus de orice existenţă şi dintru veşnicie, a Cărei fiinţă este de necuprins[5], Care exişti de Sine şi preexişti tuturor şi Care ai toată slava fără schimbare; a Cărei bunătate întrece orice dorinţă a toate câte există, atât a celor înţelegătoare[6], cât şi a firilor dăruite cu înţelegere[7], dă-ne să înţelegem, să experiem cu adevărat Darurile [acestea], care ne stau înainte.

Căci cine, decât Tu Însuți, eşti mai presus de orice existență, şi, [de asemenea], lângă noi [*ades nobiscum*] şi întru noi [*inter nos*]? Căci [eşti cu noi] şi în acest ceas, în această Sfântă Taină a Ta, pe care ne-ai cerut-o şi pe care o aduci pentru noi.

[De aceea, te rugăm] ca să ne faci vrednici a sta înaintea tronului prea înalt al măreției Tale şi să purtăm vasele sfintei Tale slujiri cu mâinile noastre necurate.

Poartă dar pentru noi, Doamne, haina nedreaptă cu care Te-am îmbrăcat, căci Tu, Iisuse, eşti fiul lui Iosif[8], Care ai şters murdăria [prin îmbrăcarea] marelui veşmânt al preoției.

Şi, de aceea, credincios şi drept lucru ne-ai dat nouă, ca de asemenea şi noi să ne împodobim cu acelaşi veşmânt al slavei [*vestimento gloriae*]. Fiindcă Tu singur acest veşmânt ai purtat şi, de asemenea, ai făcut ca Biserica să fie încununată de slavă. Pentru aceasta pe Tine te vedem înveşmântat în ea, [în aceasta] care luminează dumnezeieşte mintea şi care umple împărătescul Tău ospăț.

Aşadar, şi din jertfa aceasta, care este înaintea noastră, dă-ne nouă ca să ne împărtăşim întru bucurie, pentru ca să-Ți aducem Ție cinste şi laudă.

Poporul: Amin.

Diaconul: Să stăm cu cuviință [*Stemus decenter*]!

Poporul: Mila Domnului [*Misericordiae Dei*][9].

Preotul: Dragostea lui Dumnezeu [*Charitas*] [să fie cu voi, cu toți!]

Poporul: Şi cu duhul tău!

Preotul: Sus [să aveți] inimile [Sursum corda] !

Poporul: Avem către Domnul.

Preotul: Să aducem mulțumire Domnului!

Poporul: Cu vrednicie şi cu dreptate este.

Preotul, cu glas scăzut [*inclinatus*]: Căci, cu adevărat, întrece puterea minții, a cuvântului şi a gândului binefacerile slujirii Tale, Doamne şi nu este în stare nicio gură, nicio minte şi nicio limbă a Te mări şi a Te cinsti pe Tine.

Căci Cuvântul Tău a făcut să fie cerul şi Duhul gurii Tale toate Puterile cele cereşti; toți luminătorii care sunt întru tărie, soarele şi luna, apa şi pământul şi cele care sunt întru ele.

Care glas dar, nu va înceta în fața Sa? Ce cuvinte să avem, câte glasuri, cuvântări şi imne neîncetate ca să Te binecuvântăm pe Tine? Căci Tu eşti izvorul binelui, Cel mai presus de orice laudă iar ființa Ta este mai presus de orice existență.

[*Preotul*] cu glas ridicat [*elevans vocem*]: Te laudă făptura această văzută şi simțită, Doamne, cât şi făptura aceea înțelegătoare şi mai presus de simțuri. Cerul şi pământul Te preaslăvesc, marea şi aerul Te propovăduiesc, soarele, în alergarea sa, Te laudă [*sol in cursu suo te laudat*] iar luna, în schimbările sale, Te cinsteşte [*luna in mutationibus suis te veneratur*].

Ceata Arhanghelilor şi oastea Îngerilor, Puterile acelea mai presus de lume şi de puterea minții binecuvintează neîncetat împărăția Ta.

Razele luminii, cele ale slavei Tale sfințitoare depășesc toate, [care răsar din ființa Ta cea] mai presus de toate şi neajunsă.

Începătoriile şi Domniile laude Îți strigă. Puterile şi Stăpâniile Te cinstesc. Puterile [cereşti], Tronurile şi Scaunele, preamăresc inaccesibilitatea Ta, [adică] strălucirile luminii veşnice [*splendores lucis aeternae*].

Oglindă fără pată, Ființă sfântă, Cea care faci toate cu înțelepciune prea înaltă, mai presus de orice voință de a înțelege şi decât toate cele tainice, tunet inimitabil care mişti preastrălucit şi, cu dreptate, glasurile făpturii raționale, Heruvimii, cei cu mulți ochi [*cherubim multioculi*], care se mişcă cel mai delicat, Te binecuvintează!

Serafimii cei cu 6 aripi [*sex alis*], şi care zboară deplin, Te sfințesc; cei care îşi acoperă cu aripile lor fețele, şi cu altele îşi acoperă picioarele, şi cu altele zboară şi strigă unul către altul. Iar înfocarea lor nu încetează, pentru că sunt cuprinşi de strălucirea Ta [şi cântă] cântări prea dulci [*cantus suaves*]. Şi toată firea cea curată, cântă, deopotrivă, împreună, aducându-Ți Ție slavă veşnică, căci numai pe Tine se cuvine a Te lăuda, a-Ți striga Ție şi a-Ți zice.

Poporul: Sfânt, Sfânt, Sfânt.

Preotul, cu glas scăzut: Sfânt eşti, Dumnezeule, Părinte Atotțiitorule, Ziditorule şi Creatorule a toată firea nevăzută, cât şi a celei văzute şi simțite.

Sfânt eşti, Dumnezeule, Fiule Unule Născut, Puterea şi Înțelepciunea Tatălui [*virtus et sapientia Patris*], Doamne şi Mântuitorul nostru Iisus Hristos.

Sfânt eşti, Dumnezeule, Duhule Sfinte, Desăvârşitorul şi Sfințitorul Sfinților.

Treime Sfântă şi nedespărțită [*Trinitas Sancta et indivisa*], deoființă şi egală întru cinste [*consubstantialis, aequalisque gloriae*], a Cărei milostivire este nesfârşită către neamul nostru.

Tu singură eşti sfântă şi sfinteşti pe toți. Căci nu ai părăsit neamul acesta al nostru, când l-ai izgonit din Paradis, ci, întrucât tot neamul nostru s-a afundat în păcate, atunci Tu Însăți Te-ai descoperit prin Cuvântul, Care pentru lume S-a sărăcit.

Căci, cu adevărat, [firea umană] a luat [Dumnezeu] Cuvântul şi întru toate S-a făcut pe Sine asemenea nouă, afară de păcat [*excepto peccato*], şi ne-a dat nouă ca să ne umplem de sfințenie, [căci pentru aceasta] a statornicit acest ospăț [*convivium*]: ca să ne umplem de viață.

[*Preotul*] cu glas ridicat: Care a fost zămislit, format şi modelat de către Sfântul Duh şi S-a născut, ca om, din sângele fecioresc [*ex sangvine virgineo*] al Sfintei Fecioare, Născătoarea de Dumnezeu [*Genitricis Dei*], Maria, şi din trupul curat şi preasfânt al aceleia, [El], Viața cea dintâi, şi a purtat dumnezeirea în trup, păstrând nevătămate legile firilor şi proprietățile lor [*conservatis naturae lege et proprietatibus*], dar într-un mod mai presus de fire.

Căci astfel S-a arătat Dumnezeu întru Duhul şi om în trup. Şi, întrucât era Cuvântul cel mai înainte de veci, dintru Tine, era cinstit ca Dumnezeu, dar avea şi firea noastră. Iar puterile şi minunile, pe acestea toate pe care le-a lucrat, [le-a lucrat] împreună [,ca Dumnezeu şi om,] pentru ca să Se arate ca ceea ce este: căci este, de asemenea, Cel care dă vindecare desăvârşită [*sanationem absoluta*] şi mântuire desăvârşită [*salutemque perfectam*] întregului neam omenesc.

Astfel, în cele din urmă, a şi desăvârşit iconomia Sa pentru noi, şi înainte de mântuitoarea Sa cruce, a luat pâinea în curatele şi sfintele Sale mâini [*accepit panem in manus Suas puras et sanctas*], şi arătând-o Ție, Dumnezeule, Tată, aducând mulțumire †, binecuvântând †, sfințind †, frângând, a dat-o Sfinților Săi Ucenici şi Apostoli, zicând: *Luați şi mâncați din aceasta şi credeți că aceasta este Trupul Meu şi aceasta pentru voi şi pentru mulți se frânge şi se dă, spre ispăşirea căderilor[ad expiationem delictorum], spre iertarea păcatelor [remissionem peccatorum] şi spre viața de veci [vitam aeternam]*.

Poporul: Amin.

Preotul: De asemenea, acelaşi lucru [a făcut] şi asupra paharului [*super calicem*], în care a amestecat vin şi apă [*quem miscuit vino et aqua*], aducând mulţumire †, binecuvântând †, sfinţind †, l-a dat Sfinţilor Săi Ucenici şi Apostoli, zicând: *Luaţi, beţi din acesta voi toţi, şi credeţi că acesta de aici este Sângele Meu, al Noului Testament, care pentru voi şi pentru mulţi se varsă şi se dă spre ispăşirea căderilor[ad expiationem delictorum], spre iertarea păcatelor [remissionem peccatorum] şi spre viaţa de veci [vitam aeternam]*.

Poporul: Amin.

Preotul: Apoi, El Însuşi a dat poruncă [*praeceptum*], prin însăşi Sfinţii Săi Apostoli, întregii comunităţi [*toti coetui*] şi adunării celor credincioşi [*congregationi fidelium*], zicând: *Aceasta să faceţi întru pomenirea mea [Hoc facite in Mei memoriam]! Căci, ori de câte ori veţi mânca pâinea aceasta şi veţi bea amestecarea, care este în paharul acesta şi acest ospăţ [convivium] veţi săvârşi, moartea Mea veţi pomeni, până când voi veni.*

Poporul: Morţii Tale, Doamne, îi facem pomenire.

Preotul: De aceea, porunca Ta, Stăpâne, o împlinim, moartea şi învierea Ta pomenim, prin jertfa [*sacrificium*] aceasta, pe care o săvârşim continuu, în taină. Căci aşteptăm a doua Ta venire, restaurarea[10] [*renovationem*] neamului nostru şi umplerea de viaţă a mortalităţii noastre [*vivificationem mortalitatis nostrae*].

Căci nu în mod simplu[11] [va veni], ci ca un Dumnezeu, cu puterea slavei, întru negrăita şi nesuportata venire a Duhului. Şi pe tronul slavei împărăţiei Tale vei şedea, făcând cunoscută puterea împărăţiei Tale la toată făptura şi vei face judecată [*exiges*][12].

[Iar] această jertfă, pe care acum o săvârşim, întru pomenirea Ta, Doamne, este pentru patimile Tale pe care, pentru noi, le-ai pătimit pe cruce.

[De aceea], să Te arăţi milostiv, o, Bunule şi Iubitorule de oameni, în ceasul acela plin de teamă[13] şi de îngrijorare [*in hora illa plena timoris et trepidationis*], acestei adunări care Te adoră pe Tine şi tuturor fiilor Sfintei Biserici, [care au fost] răscumpăraţi prin scumpul Tău sânge [*et omnibus filiis Ecclesiae Sanctae redemptae sanguine pretioso Tuo*].

Curăţeşte-i pe aceştia, cu focul cărbunilor, prin săturarea lor de sângele Tău şi [cu cele care sunt] semnul Tainelor Tale, în numele Tău cel sfânt, pentru ca nu cumva [să-i atingă] focul Babilonului, ca pe fiii casei lui Hanania*.

Căci nu cunoaştem pe altul în afară de Tine, Doamne, şi nici altă nădejde de mântuire nu avem, ci numai Tu eşti ajutătorul şi mântuitorul neamului nostru.

De aceea, înţelepţeşte Biserica Ta, pentru ca noi, din toate gurile şi limbile noastre, să ne rugăm Ţie şi, prin Tine şi Părintelui Tău, zicând:

Poporul: Miluieşte-ne!

Preotul: A noastră milă.

Diaconul: Care, decât acest ceas, va fi mai înfricoşat?

2. Preotul, cu glas scăzut, zice rugăciunea de invocare a Sfântului Duh

Te chemăm pe Tine, Dumnezeule, Tată! Miluieşte-ne pe noi şi spală şi curăţeşte, prin harul Tău, murdăria faptelor mele celor rele. [Fă acestea], prin milostivirea Ta, pe cele care sunt vrednice de mânie.

Căci nu îmi întind mâna mea către Tine, decât prin credinţă, fiindcă nici nu pot să privesc către cer, din pricina multor mele nedreptăţi şi a spurcăciunii [*spurcitiam*] faptelor mele. Ci întru bunătatea, harul şi în multa Ta

răbdare [mă încred], pentru a-mi întări sufletul şi întru rugăciunea către Duhul Tău cel Sfânt, pentru ca să-L trimiți peste mine [*ut mittas Eum super me*] şi peste darurile acestea care sunt puse înainte [*et super has oblationes propositas*] şi peste poporul Tău cel credincios [*populumque Tuum fidelem*].

Preotul[14] : Auzi-mă pe mine, Doamne!

Poporul: Doamne miluieşte! [3 ori].

Preotul: Aşadar să coboare peste acestea şi să le adumbrească pe ele, şi să facă pâinea aceasta Însuşi † Trupul vieții, care să țină în viață sufletele noastre, † Trupul mântuirii, † Trupul ceresc, Trupul care mântuieşte sufletele şi trupurile noastre, Trupul Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor şi spre viața de veci, prin împărtăşirea cu acesta.

Poporul: Amin.

Preotul: Şi amestecarea, care este în paharul acesta, să o facă † Sângele vieții, care să țină în viață sufletele noastre, † Sângele mântuirii, † Sângele ceresc, Sângele care mântuieşte sufletele şi trupurile noastre, Sângele Domnului şi Dumnezeului şi Mântuitorului nostru Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor şi spre viața de veci, prin împărtăşirea cu acesta.

Poporul: Amin.

Preotul: De aceea, urmând Tradiția [*Traditionem*] şi porunca Ta dumnezeiască [*commendationem divinam*], care ne-au făcut părtaşi Tainelor Tale şi minunatelor Tale prorocii, dăruim această Euharistie [*Eucharistiam*], care este înaintea Ta, şi prin ea pomenim iubirea Ta față de noi, şi întreaga iconomie [*dispensationem*] a Unuia Născut Fiul Tău [făcută] în această lume. Şi acum Te pomenim pe Tine prin aceasta şi milostivirea Ta cea dintotdeauna şi proprie, pe care o revarsă acum asupra făpturii Tale, şi ne mântuieşte pe noi de mânia [*ira*] pregătită celor nedrepți şi de chinurile [*suppliciis*] pe care le lucrează răutatea şi de atacul crud al demonilor [*crudeli impugnatione daemonum*], care răneşte sufletele noastre, atunci când vom pleca de aici[15].

Şi fă-ne pe noi vrednici de Împărăția Ta şi de sălăşluirea cu aceia, care au împlinit poruncile Tale, ca să-Ți aducem Ție slavă şi mulțumire [etc.[16]], [acum şi pururea şi în vecii vecilor].

Poporul: Amin.

Preotul, cu glas scăzut: Cuvintele Tale sunt nemincinoase [*non mendacibus*] şi învățăturile pe care ni le-ai dat sunt preadevărate, Doamne, pentru că bucurie prea mare se face în cer şi pe pământ pentru un singur păcătos care se pocăieşte. De aceea, Te bucuri acum, Doamne, întru îndreptarea [*conversione*] robilor Tăi[17] şi înaintea Ta sunt aceştia acum.

Astfel uneşte-ne pe noi cu bucuria sufletelor celor credincioşi şi drepți, cu a Părinților, a Patriarhilor, a Profeților, a Apostolilor, a Învățătorilor, a Evangheliştilor, a Mucenicilor, a Mărturisitorilor, a celor râvnitori pentru cultul dumnezeiesc, a binefăcătorilor, a celor care fac milostenie, a celor care împart după nevoile celor săraci şi cu a tuturor, care stau astăzi înaintea Ta într-o singură cântare, la altarul acesta sfânt, de aici şi în Ierusalimul cel ceresc.

Cu glas ridicat: Şi împreună cu aceştia şi pe toți cei care, în multe feluri, au întărit Biserica Ta cea sfântă, care este de la o parte şi până la cealaltă a pământului, şi care au păstrat în liniște şi pace învățăturile evanghelice şi apostolice, prin dumnezeieştii episcopi [*antistites divinos*], care drept au iconomisit cuvântul adevărului [*verbum veritatis*] şi au învățat învățăturile adevăratei evlavii [*dogmatibus verae religionis*]; prin sfinții preoți [*sacerdotes santos*], care au îmbrățişat cuvântul vieții şi în mod desăvârşit l-au purtat întru iconomisirea Tainelor Tale celor cereşti; prin cumpătații diaconi [*diaconos modestos*], care au lucrat Tainele Tale, cele curate şi împărăteşti, fără pată; prin adevărații credincioşi [*fideles veros*], care s-au ocupat de fapte şi lucrări vrednice de numele de *creştin*; prin corul fecioarelor [*choreas virginum*] şi a celor care s-au oprit de la împreunare şi care şi-au mortificat [trupurile], pentru ca să poarte întru mădularele lor viața Unuia Născut Fiu al Tău.

Şi astfel, învredniceşte-i pe toţi ai Bisericii, ca să fie o singură turmă cu cei din acel Ierusalim[18], împreună cu primii născuţi din ceruri, pentru ca împreună cu aceia să Te slăvim duhovniceşte, Dumnezeule Tată, şi pe Unul Născut Fiul Tău şi pe Duhul Tău cel Sfânt.

Poporul: Amin.

Preotul, cu glas scăzut: Aşadar, ajută, Doamne, pe cei care ajută Biserica Ta cea sfântă, pe cei care depun jurăminte [*votis*], pe cei care dau zeciuială [*decimis*], pe cei care slujesc şi fac daruri. Şi pe toţi cei care se roagă împreună cu noi şi pentru toţi aceia, pentru care ne-ai dat ca să ne rugăm, Doamne, Iubitorule de oameni [*amator hominum*].

Preotul, cu glas ridicat: Aşadar, dă vindecare desăvârşită [*curam perfectam*] şi mântuire deplină [*salutomque plenam*], tuturor celor care se îngrijesc de cei săraci, celor care se ostenesc pentru a-i hrăni pe orfani şi pe văduve şi celor care-i vizitează pe cei bolnavi şi neputincioşi. Răsplăteşte-le celor, care de acum umblă în cele bune, celor care, cu adevărat, se bucură de cele nestricăcioase, căci Tu, Doamne, eşti Cel care ai făcut veacurile şi Care dai mare milă şi Ţie Ţi se cuvine cinstea, acum şi pretutindeni, şi Unuia Născut Fiului Tău.

Poporul: Amin.

Preotul, cu glas scăzut: Opreşte mânia împăraţilor, o, Împăratul împăraţilor [*Rex regum*] [şi] domoleşte furia soldaţilor! Războaiele [*bella*] şi revoltele [*seditiones*] le strică, surpă mândria ereticilor [*fastum haereticorum*] şi hotărârea judecăţii Tale să nu fie împotriva noastră, a celor care Te mărturisim, ci să fie peste noi iubirea Ta de oameni şi întoarce întru milă milostivirea Ta.

Preotul, cu glas ridicat: Liniştea şi pace care este la Tine, dă-o pământului şi tuturor celor care locuiesc pe el. Cercetează-l pe el prin bunătatea Ta şi prin lucrarea milostivirii Tale, prin întocmirea de vânturi bune şi liniştite, prin îmbelşugarea roadelor [pământului] şi prin recolte din destul şi prin mulţimea florilor. Fereşte-l pe el de toată mânia loviturilor [*plagis furoris*[19]] şi de toate răutăţile nedrepţilor vrăjmaşi [*iniquis inimicorum*], atât duhovniceşti cât şi trupeşti, şi depărtează [de la noi] toate patimile cele vătămătoare, pentru ca neîncetat cântări de slavă [*hymnos gloriae*] să-Ţi cântăm Ţie şi Unuia Născut Fiului Tău.

Poporul: Amin.

Preotul, cu glas scăzut: La altarul acesta, şi în cel mai presus de cer, pomeneşte-i pe toţi cei care fac binele şi pe toţi cei care Ţi-au plăcut Ţie pe pământ. În primul rând, pe cea, cu adevărat, Sfânta Născătoare de Dumnezeu [*Sanctae Genitricis Dei*], pe [înainte]vestitorul [*nuntii*] Ioan, Botezătorul [*Baptistae*] şi Înaintemergătorul [*praecursoris*], pe Petru şi pe Pavel şi pe toată ceata Apostolilor, împreună cu care este şi Ştefan [protomartirul], şi mulţimea aceea a Mucenicilor, şi pe toţi aceia, care înainte de ei, cu ei şi după ei, au plăcut Ţie şi îţi plac Ţie.

Preotul, cu glas ridicat: Şi în toată vremea, pe toţi cei care beau pe acesta[20], să-i uneşti pe ei cu cei aleşi şi cu casnicii Tăi, Cel care porţi neputinţele noastre [*infirmitatem nostram*], Doamne! Uneşte-ne pe noi cu cei fericiţi, prin împărtăşirea de cele dumnezeieşti[21], şi primeşte darurile şi rugăciunile noastre înaintea tronului împărăţiei Tale cel mai presus de toate, pentru ca în toate războaiele şi neputinţele şi nevoile să avem îndrăzneală către Tine.

Căci, într-adevăr, păcatul nostru şi dreptatea noastră nimic nu sunt[22], înaintea vastităţii oceanului [de dragoste] şi a nesfârşitului milostivirii Tale.

De aceea, cu o singură inimă Te privim, Cel care dai fiecăruia răsplătiri pentru faptele lor cele bune şi cu toţii şi într-o singură adorare lăudăm împărăţia Ta şi a Unuia Născut Fiul Tău.

Poporul: Amin.

Preotul, cu glas scăzut: Pomeneşte, Doamne, pe toţi episcopii [*omnium episcoporum*], învăţătorii [*doctorum*] şi pe mai marii [*praesulum*] Sfintei Tale Biserici, care, de la Apostolul Iacov, episcopul şi martirul şi până în ziua noastră, au plăcut şi îţi plac Ţie.

Preotul, cu glas ridicat: Numără-ne [*insere nobis*], Doamne, între adevăraţii Tăi credincioşi şi între cei râvnitori pentru dreapta credinţă, şi dă-ne curăţia iubirii lor şi nu ne pedepsi pe noi, pentru faptele lor cele fără de vină. Ci [dă-ne ca] să urmăm faptelor lor, pentru ca să ne împărtăşim de răsplata acelora şi de cununa biruinţei, care este pregătită unora ca acelora în împărăţia Ta cerească. Şi împreună cu aceia să-Ţi cântăm Ţie şi să-Ţi aducem slavă, [împreună] şi Unuia Născut Fiul Tău.

Poporul: Amin.

Preotul, cu glas scăzut: Pomeneşte, Doamne, pe toţi ce adormiţi [*omnium defunctorum*], care au adormit [*decubuerunt*] cu nădejdea Ta [*spe Tua*], întru dreapta credinţă [*in fide vera*]. Pe toţi cei înrudiţi [cu noi] şi pe care i-am pomenit, pe părinţii, pe fraţii şi pe învăţătorii noştri trupeşti şi duhovniceşti, şi pe cei pentru care s-a adus şi pe cei care au adus darul, jertfa aceasta, această sfântă jertfă.

Preotul, cu glas ridicat: Uneşte, Doamne, numele tuturor celor care s-au pomenit [acum] între Sfinţii Tăi, [şi-i fă să se sălăşluiască] întru fericita odihnă a celor care se veselesc şi se bucură întru Tine. Nu le pomeni lor păcatele lor şi nici nu-Ţi aduce aminte de nebunia [*insipienter*][23] lor. Căci nimeni din cei legaţi de trup [*carni alligatus*] nu sunt curaţi [*innocens*] înaintea Ta.

Fiindcă numai Unul a fost văzut pe pământ fără de păcat, Iisus Hristos, Unul Născut Fiul Tău şi e singurul care a venit să facă legământ, prin a cărui milostivire şi noi am dobândit nădejde.

Poporul: De aceasta să ne umplem.

Preotul, cu glas scăzut: Păcatele noastre şi ale celor [care au fost] făcute cu voie, din ştiinţă sau din neştiinţă sau în taină, slăbeşte-le, fii milostiv [cu ei], Doamne, Iubitorule de oameni!

Preotul, cu glas ridicat: Şi umple-ne pe noi de nesfârşita pace, care vine de la iubirea Ta de oameni. Pentru ca să stăm fără înfruntare la dreapta Ta şi cu faţă deplină şi credincioasă să contemplăm strălucirea Unuia Născut Fiul Tău, la arătarea Ta cea de-a doua, întru slavă, pe cer. Pentru ca să auzim glasul acela, preafericit, care se va zice celor fericiţi: *binecuvântaţii Tatălui Meu, luaţi moştenirea împărăţiei cereşti* şi pentru ca astfel, cu toţii, să slăvim şi să lăudăm numele Tău, căci Ţie Ţi se cuvine toată cinstea.

Poporul: Întotdeauna.

Preotul: Pace [tuturor!]

Poporul: Şi cu duhul tău!

3. Preotul frânge pâinea şi zice rugăciunea aceasta, înainte de Tatăl nostru.

Preotul: Tatăl tuturor şi Începutul cel mai presus de toate, Lumină veşnică [*lux eterna*] şi Izvorul luminii [*fons lucis*], Care iluminezi toată făptura cea dăruită cu raţiune, al Cărui glas ridică din pulbere pe cei slabi şi din gunoi ridici pe cei săraci, Care pe noi, cei care am fost căzuţi [*jactatos*], înstrăinaţi şi neputincioşi, ne-ai dat să fim chemaţi casnici şi fii ai Tăi, prin iubitul Tău Fiu, umple-ne pe noi de sfinţenia fiilor Tăi şi dă-ne acele nume, pentru că nu suntem vrednici ca să ne arătăm înaintea Ta. Ca să nu fie înfruntată toată slujirea noastră şi toate faptele noastre, ci întru curăţia inimii, întru curăţia înţelegerii şi cu minte dumnezeiască, să putem acum să Te chemăm pe Tine, Dumnezeule, Părinte Atotţiitorule, Sfinte şi Cerescule, şi să-Ţi cerem şi să-Ţi zicem: Tatăl nostru care eşti în ceruri.

Poporul: Sfinţească-Se numele Tău [etc.] [şi următoarele, până la finalul rugăciunii].

Preotul: Eliberează-ne, Doamne, pe noi slujitorii şi fiii Tăi, de toate ispitele cele grele şi care ne luptă cu putere, şi de toate durerile trupului nostru şi ale sufletului, pentru ca să nu ne pierdem prin acestea. Păzeşte-ne pe noi de cel rău şi de toată răutatea şi de şiretlicurile lui cele vătămătoare [*technis ejus perniciosis*], căci Tu eşti Împăratul tuturor şi Ţie slavă Îţi aducem.

Poporul: Amin.

Preotul: Pace [tuturor]!

Poporul: Şi cu duhul tău!

Preotul: [Să stăm] înaintea [Domnului]!

Poporul: Înaintea Ta, Doamne!

Preotul: Caută, Doamne, spre poporul Tău cel credincios, căci înaintea Ta ne plecăm şi aşteptăm darul Tău şi privim spre darul Sfintelor Taine ale Unuia Născut Fiul Tău, Dumnezeule Tată! Nu lua de la noi harul Tău şi nu ne scoate pe noi de la slujirea Ta şi de la participarea la Sfintele Tale Taine, ci ne pregăteşte pe noi, ca întru curăţie şi fără pată, să ne învrednicim de acest ospăţ [*convivio*][24].

Pentru ca, fără conştiinţă ruşinată [*conscientia inculpata*], să ne bucurăm întotdeauna [*semper fruamur*] de scumpul Său Trup şi Sânge [*Corpore et Sanguine Ejus pretioso*] şi întru viaţa veşnică şi fără de sfârşit să ne odihnim întru odihna cea duhovnicească şi să fim părtaşi ospăţului Tău împărătesc, pentru ca să Îţi aducem Ţie slavă şi laudă.

Poporul: Amin.

Preotul: Pace [tuturor]!

Poporul: Şi cu duhul tău!

Preotul: Harul Domnului să fie [etc.] [peste voi]…

Poporul: Şi cu duhul tău.

Diaconul: Să fim cu frică!

Preotul: Sfintele Sfinţilor [*Sancta sanctis*]

Poporul: Un singur Părinte sfânt.

Diaconul: Să stăm cu cuviinţă [*Stemus decenter*][25]!

Poporul: Înaintea Ta.

Preotul: Ţie Îţi aducem mulţumire[26], Doamne, şi Îţi mulţumim din suflet, pentru că am cunoscut bunătatea Ta, căci dintru nefiinţă [*ex nihilo*] ne-ai adus pe noi şi ne-ai făcut ceea ce suntem, şi ne-ai făcut casnici şi fii ai Tăi prin Sfintele Tale Taine. Şi Taina aceasta evlavioasă ne-ai poruncit-o nouă, pentru ca acestei mese duhovniceşti noi să ne învrednicim. Păstrează în noi, Doamne, darul Dumnezeieştilor Tale Taine [*depositum Mysteriorum Tuorum Divinorum*] şi fă-ne să mergem întru asemănarea vieţii îngereşti, pentru ca să avem viaţă şi să ne desăvârşim înaintea Ta.

Să nu ne desparţi pe noi de Sfinţii Tăi, ci dă-ne nouă să săvârşim în mod desăvârşit voia Ta cea mare şi desăvârşită, pentru ca să fim pregătiţi de descoperirea deplinătăţii aceleia ultime şi să stăm înaintea măreţiei Tale şi, după dreptate, să ne facem părtaşi bucuriei împărăţiei Tale, prin harul, mila şi iubirea de oameni ale

Unuia Născut Fiul Tău, prin Care şi cu Care Ţi se cuvine slava, cinstea, [etc.] [şi închinăciunea, împreună şi cu Duhul Sfânt, acum şi pururea şi în vecii vecilor].

Poporul: Amin.

Preotul: Pace [tuturor]!

Poporul: Şi cu duhul tău!

Diaconul: După [aceasta].

Poporul: Înaintea Ta, Doamne!

Preotul: Hristoase, Împărate al slavei şi Părinte care ai făcut veacurile, Jertfa cea sfântă, Arhiereule ceresc, Mielul lui Dumnezeu, Care ridici păcatul lumii [*peccatum mundi*], iartă păcatele poporului Tău şi nu-l lăsa ca să fie stăpânit de nebunie [*insipientias*]. Păstrează-ne pe noi prin comuniunea Sfintelor Tale Taine. [Depărtează de la noi] tot păcatul, fie cu cuvântul sau cu gândul sau cu lucrul, pentru ca să ne bucurăm de intimitatea casei Tale.

Nu te depărta de la faţa noastră, ci păzeşte-ne trupul nostru prin Trupul Tău şi reînnoieşte sufletul nostru prin Sfintele Tale Taine şi binecuvântarea Ta, Doamne, să fie în tot omul nostru dinăuntru şi din afară, pentru ca să Te slăveşti în noi şi între noi şi de-a dreapta Ta să ne aşezi pe noi şi să avem binecuvântarea Tatălui Tău şi a Preasfântului Tău Duh.

Poporul: Amin.

Diaconul: Binecuvântat eşti Doamne!

---

[1] Traducerea noastră este făcută din limba latină şi este conformă cu *Liturgia Sancti Dionysii, Athenarum Episcopi*, apud *PG*, vol. 3, col. 1123-1132.

[2] Cu sensul: *Pacea lui Dumnezeu să fie cu voi cu toţi!*

[3] Cu sensul: *Această pace, pe care o ceri lui Dumnezeu pentru noi, ne rugăm ca Domnul să o dea şi duhului tău sau să o coboare şi în duhul tău!*

[4] Se iertau reciproc sau îşi dădeau pace, adică arătau că nu au nimic unul cu altul, după cum s-a păstrat obiceiul şi astăzi în Liturghia romano-catolică.

[5] Incomprehensibilă.

[6] Bunătatea lui Dumnezeu întrece dorinţa Puterilor cereşti.

[7] Bunătatea lui Dumnezeu însă întrece şi orice dorinţă a oamenilor.

[8] Se referă la Sfântul Patriarh Iosif şi la haina sa deosebită, care preînchipuia slujirea arhierească a Domnului.

[9] Cu sensul: *Fie dar să fie mila Domnului cu noi!*

[10] Reînnoirea prin har a umanităţii, transfigurarea ei.

[11] A doua Ta venire nu va mai fi una smerită.

[12] De aici şi *exegeză* sau *exigenţă*. *Exegeza* e o înlănţuire de judecăţi, de aprofundări de conştiinţă ale unui text. Tocmai de aceea nu orice comentariu la un text este şi o exegeză autentică. Iar atunci când eşti *exigent* cu tine însuţi, este atunci când îţi ceri de la tine anumite lucruri, în urma unei autoexaminări profunde, adică, după ce ai judecat foarte profund asupra lucrurilor pe care Domnul le cere de la tine.

[13] Al Judecăţii obşteşti.

[14] Cu glas tare, se înţelege.

[15] Atunci când vom adormi, când vom trece de la viaţa de aici la cea veşnică.

[16] Ce să înţelegem din acest *etc.* apărut în text? Că exista un final, un apolis arhicunoscut, cu care se încheia această rugăciune? Acest *etc.* mai apare de încă două ori în ediţia de faţă. În col. 1131, după: *Sanctificetur nomen Tuum* şi, prin care, se înţelege, că poporul rostea până la sfârşit rugăciunea *Tatăl nostru*, care era începută de către preot şi în col. următoare, în col. 1132, la sfârşitul rugăciunii preotului, după „per quem et cum quo Te decet gloria, honor". Se pare că ceea ce lipseşte în ultima citaţie este: „acum şi pururea şi în vecii vecilor", pentru că poporul răspunde cu *Amin*. Aşa s-ar putea explica şi apariţia lui *etc.* în cazul de faţă: finalul arhicunoscut al unui apolis.

[17] *Îndreptare ca sfinţenie*, pentru că e vorba de viaţa Sfinţilor, care mereu s-au îndreptat, s-au întors către Domnul.

[18] Care este în ceruri, ceresc.

[19] A plăgilor, a catastrofelor de tot felul îngăduite de Dumnezeu pentru păcatele noastre.

[20] Adică Sângele Domnului.

[21] Adică de Sfânta Euharistie.

[22] Înaintea Ta. Nici păcatul nostru nu e atât de mare ca El să nu ni-l poată ierta şi nici dreptatea noastră nu e atât de mare ca să fie luată în seamă de către Domnul.

[23] *Nebunia* oamenilor mântuiţi înseamnă păcatele pe care le-au făcut şi de care au fost iertaţi de Dumnezeu, pentru că le-au spovedit şi de acestea s-au pocăit.

[24] Şi iată sensul autentic al lui *a fi convivial* cu cineva! Convivialitea eclesială e cu mult mai mult decât convivialitatea ocazionată de şederea împreună la masă. Pentru că numai participarea tuturor la aceeaşi Liturghie şi împărtăşirea din acelaşi potir a multora ne face să fim împreună în aceeaşi viaţă, în aceeaşi bucurie, în aceeaşi nădejde. Pentru ca să fim convivi trebuie să avem aceeaşi credinţă, aceeaşi iubire şi să ne împărtăşim cu toţii din Sfintele şi de viaţă făcătoarele Taine, pentru ca aceeaşi credinţă, dragoste şi împărtăşire să ne lege într-o comuniune autentică, profundă, abisală.

[25] Adevărata decenţă este o virtute dumnezeiască şi nu o manifestare politicoasă, scoasă din contextul unei vieţi religioase. Un om manierat nu este, în mod neapărat, un om decent / evlavios, ci evlavia sau decenţa reprezintă starea noastră în faţa lui Dumnezeu, cum ne simţim noi când ştim că suntem cine suntem şi că stăm în faţa Celui Preasfânt, incomparabil de sfânt.

[26] Se pare că înainte de această rugăciune se împărtăşea întreaga Biserică, pentru că aceasta e o rugăciune de mulţumire pentru primirea Sfintelor Taine.

Traducere din lb. latină şi note de

Pr. Dr. Dorin Octavian Picioruş